

waarheid zoekt in de natuurlijke dingen, dat hij gevoel heeft voor wat schoon en heerlijk is.

Ook zoo echter is de logos wederom niet een eigendom van den mensch, waarover hij zelfstandig te beschikken heeft, maar de logos wordt voortdurend in hem onderhouden door Hem, in wien wij leven, ons bewegen en zijn. Deze logos is eene algemeene genadegift Gods; daarnaast echter schenkt hij nog bijzondere gaven aan wie Hij wil. „En dat sommigen door hunne scherzinnigheid uitsteken boven anderen, zegt Calvin, 1) sommigen door hun kloek oordeel uitmunten, anderen wederom een vlugger geest hebben om deze of die kunst te leeren: in deze verscheidenheid bindt ons God zijne genade op het harte, opdat niemand als ware het zijn eigen goed zich aanmatige, wat uit Gods loutere mildheid is voortgevloeid.”

Naar den regel, dat alle goede gave en alle volmaakte gift is van boven, van den Vader der lichten afkomende, worden ook de bijzondere gaven, die in zoovele heidenen en ongeloovigen schitteren, door Calvin als het werk van Gods Geest in hen beschouwd. 2) „En er is geen reden, zegt hij, waarom iemand

φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον nog met de oude kerk en de reformatoren zóó op, dat het *ἐρχόμενον* slaat op *ἄνθρωπον*; dat is de natuurlijke, voor de hand liggende opvatting; de andere, waarnaar *ἐρχόμενον* zou slaan op *τὸ φῶς* is grammatisch mogelijk; maar ware zij bedoeld, dan zou de schrijver de duidelijkheid hebben betracht door te schrijven: *ὃ, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, φωτίζει* enz. De uitdrukking *ἐρχεσθαι εἰς τὸν κόσμον* voor geboren worden is zeker minder gewoon, maar hoe Weiss in Joh. 18 : 37 een uitdrukkelijk onderscheid ziet tusschen geboren worden en in de wereld komen vat ik niet; het is ook hier het in de wereld ingaan bij de geboorte, zooals 17 : 11 en 13 *πρὸς οὗ ἐρχομαι* het sterven, het gaan naar den Vader. Voor ons Nederlanders heeft de uitdrukking althans niets ongewoons; denk aan Poot's: Jakoba trad met tegenzin ter snoode wereld in, enz.

1) Institut. 2, 2, 17: „Quod autem alii praestant acumine, alii iudicio superant, aliis mens agilior est ad hanc vel illam artem discendam, in hac varietate gratiam suam nobis commendat Deus, ne sibi quisquam velut proprium arroget, quod ex mera illius liberalitate fluit.”

2) Instit. 2, 2, 16: „Neque est cur roget quisquam, quidnam cum Spiritu commercii impiis, qui sunt a Deo prorsus alieni? Nam quod dicitur spiritus Dei in solis fidelibus habitare, id intelligendum de spiritu sanctificationis, per quem Deo ipsi in templa